

Den greske oppdagelsesreisende og handelsmann Pytheas fra Marseille foretok en sjøreise til Nordeuropa ca. 330 f.Kr. Deler av hans reisebeskrivelse finnes bevart hos bl.a. Polybios, Plinius og Strabo. Pytheas hadde besøkt Thule som lå seks dagers sjøreise nord for Britannia. Der viste "barbarerne oss den trakt der solen ikke går til hvile. Det hendte nemlig der, at natten var helt kort, noen steder to, andre steder tre timer, slik at solen kort etter sin nedgang snart gikk opp igjen." Han forteller at Thule var et fruktbart land; "rikt på grøde som ble moden først sent på året, og menneskene der brukte å tilberede en drikk av honning. Og de tresket sitt korn i store hus, på grunn av overskyet vår med mye regn. Om våren drev de buskapen opp på fjellbeitene og ble der hele sommeren." Denne beskrivelsen kan passe godt på vestnorske forhold. Her møter vi både **seterdrift** og torking / tresking i kjøne.

I Italia var svedjebruket forlengst en saga blott ved Kristi fødsel. Tacitus beskriver det fremmedartede han selv hadde opplevd hos germanerne, som han kjente godt fra sine opphold hos dem. Roma var helt avhengig av barbarernes svedjebruk for å kunne livnære seg og opprettholde "Pax Romana", men da tilførselene fra koloniene "trans alpina" sviktet, gikk Romerriket under. Tacitus skriver 98 e.Kr. om germanerne; marka som i størrelse står i forhold til deltagende dyrkere, blir dyrket felles av alle, for de deler avlingen seg imellom etter anseelse, fordelingen er lett fordi det er stor tilgang på mark, de skifter mark hvert år, og det blir mark til overs, for de søker ikke ved anstrengende arbeid å avtvinge sin fruktbare og vidstrakte mark ennå større ydelser, ved å plante eplehager, oppdyrke såregne enger eller vanne hager, korn er det eneste de forlanger at marka skal yte. Originalteksten lyder; "agri pro numero cultorum ad universis vicinis occupantur, quos mox inter se secundum dignationem partientur, facilitate partendi camporum spatial praestant, arva per annos mutant, et superest ager, nec enim cum ubertate et amplitudine soli labore contendunt, ut pomaria conserant et prata separent et hortos rigent, sola terrae seges imperatur". Selv

om det har vært hevdet av særlig tyske og amerikanske forskere at dette var flerskiftes åkerbruk, kan det likevel ikke være tvil om at det dreier seg om svedjebruk (Arenander 1923 96 ff). A.W.

Liljenstrand skrev 1857 i sin doktoravhandling "Om skifte af jord" (s. 5 ff.), at Tacitus omtaler svedjebruk: "arva per annos mutant". Senere finske kolleger som Gösta Grotenfeldt og Kustaa Viikuna, hadde samme oppfatning som Liljenstrand. Mange forskere holder seg imidlertid til den tysk/amerikanske oppfatningen, som forklarer folkevandringene i Europa med de besynderligste "vank(o)e(r) l-modige" hypoteser.

Folkevandringstiden i Europa, etter Romerrikets fall og umiddelbart før vikingetiden, har som sin forutsetning, at det var fortsatt mer lønnsomt for folkegruppene i Sentraleuropa å flytte videre til nye skoger etter at de beste teigene var oppbrukt, enn å vente på at ny skog skulle vokse opp. Derfor var folkegruppene i den tempererte sonen i Europa svedjebrukere så lenge skogene tillot det. Denne rovdriften på skogen forklarer den raske og vidløftige folkeflyttingen. Men skogen tålte ikke dette i det lange løp, den tok først slutt ved Middelhavet. Skogen her hadde ikke den samme vitaliteten som den kraftige nåleskogen i Sentraleuropa. Avskogingen skyltes delvis brenning for beite. Manglende tømmerleveranser førte til prisøkning og mer steinbyggeri i keiser tidens Roma (Stewart 1956 123). Skogen minket også etter hvert nordover i Europa, men her i Norden har den overlevd.

Klanene i det førromerske Italia ser ut til å ha levd i midlertidige lokaliteter, ikke i stasjonære byer. De dyrket små jordlapper, passet sine sauer og sin buskap, handlet med fremmede kjøpmenn og sloss av og til med hverandre; etruskere, umbriere, ligurianere, sabinere, latinere, campaniere, apulianere, faliscanere og samniter, bare for å ha nevnt noen av dem. Disse italiske etniske gruppene utviklet sin egen identitet som settlere og krigere ca. 900 f.Kr. De bygde festninger i fjellene, som først nå i våre dager blir undersøkt nøyere.